

CONTRIBUȚII LA CULTURA SLAVĂ ÎN SEC. VII—VIII ÎN SUD-ESTUL TRANSILVANIEI *

Una dintre problemele principale ale cercetărilor arheologice și istorice din patria noastră în ultimul timp a fost aceea a pătrunderii și așezării slavilor pe acest teritoriu, precum și depistarea resturilor culturii lor materiale. Astfel, cercetători ca K. Horedt, Maria Chișvasi-Comșa și alții, prin identificarea materialelor existente în muzeele din țară și prin publicarea lor, au fixat atenția specialiștilor asupra urmării și rezolvării acestei probleme, acordându-i atenția cuvenită.

Descoperirea marelui cimitir slav de la Sărata-Monteoru, precum și a așezărilor slave din Moldova de la Hlincea-Iași și Suceava, datate în epoca arhaică slavă, au făcut cunoscut caracterul materialului slav găsit în partea răsăriteană a țării. Studiile de sinteză elaborate de I. Nestor și M. Chișvasi-Comșa referitoare la problema slavilor pe teritoriul R.P.R. au contribuit ca această problemă să fie mai bine precizată din punct de vedere arheologic.

Este un lucru cunoscut și acceptat că despre pătrunderea slavilor în Transilvania se poate vorbi numai de la începutul secolului VII e.n., după dispariția culturii de caracter «gepidic», cunoscută prin descoperirile de la Bandul de Cîmpie, Vereșmort și Porumbenii Mici. Descoperiri răslețe nu au furnizat date suficiente pentru precizarea caracterului culturii slave arhaice din sec. VII—VIII e.n. în Transilvania. Descoperirile de la Nușfalău și cele de la Someșeni-Cluj, atestînd un grup slav în vestul Transilvaniei, se datează la sfîrșitul acestei perioade. În materialul ceramic descoperit la Tîrgu-Secuiesc, conform constatării lui Ion Nestor, nu este nici un vas de tip Praga, prin urmare nici în răsăritul Transilvaniei nu sînt încă cunoscute resturi materiale de caracter slav arhaic ¹.

Printre rezultatele cercetărilor de teren ² se numără și descoperirea a două așezări slave din sec. VII—VIII, una la Bezid și cealaltă la Sălașuri (r. Mureș,

*Comunicare prezentată în cadrul Sesiunii științifice a Institutului de arheologie al Academiei R.P.R., din 15—21 mai 1961.

¹ I. Nestor, *Slavii pe teritoriul R.P.R. în lumina documentelor arheologice*, în SCIV, 1, 1959, p. 51, n. 2.

² Cercetările s-au efectuat de către Muzeul regional Sf. Gheorghe în colaborare cu muzeele raionale din Cristur și Singeorgiu de Pădure, sub îndrumarea Institutului de arheologie al Academiei R.P.R.

reg. Mureș-Autonomă Maghiară), care deocamdată sînt primele cunoscute pe teritoriul răsăritean al Transilvaniei. În cele ce urmează dăm sumar unele rezultate obținute prin săpăturile executate la aceste două așezări, rezultate care ne-au îndemnat să le atribuim slavilor.

AȘEZAREA DE LA BEZID (r. Tg. Mureș)

La 6 km spre sud de comuna Singeorgiu de Pădure, se varsă pîriul Lóc în Tîrnava-Mică. Pîriul curge printr-o vale destul de adîncă și pe ambele lui maluri terenul a fost prielnic așezărilor omenești. Prin această vale trecea și drumul roman către castrul de la Sărățeni, ale cărui urme au fost atestate în anul 1958. După denumirea sub care desemnează localnicii acest teren, se pare că și în trecut a fost aici un loc de așezare. În prezent se află aici numai cîteva case țărănești, construite la începutul secolului nostru. Malul drept al pîriului formează un teren plat mai întins, unde sînt așezate aceste case. Pe acest loc au fost descoperite resturi ale diferitelor culturi din epoca bronzului, Hallstatt, Latène, epoca romană și cultura de tip Sintana de Mureș, cu complexe de locuințe din sec. IV e.n.

Pe malul stîng al pîriului Lóc, pe un bot de deal numit Fineața Mare, au fost descoperite resturile unei așezări slave.

În vara anului 1960 terenul a fost sondat, descoperindu-se trei semibordeie care, după inventarul lor, se datează în sec. VII—VIII și aparțin slavilor. În cele ce urmează dăm descrierea lor și a inventarului, în ordinea descoperirii.

În marginea botului de deal, a fost descoperit un semibordei (L. nr. 1) de formă dreptunghiulară, cu dimensiuni $3 \times 2,5$ m, cu axa lungă orientată est-vest. S-au putut constata două nivele.

Nivelul I este reprezentat printr-o podea din pietre mai mari, la adîncimea de 0,90—1,00 m și cu o vatră așezată în colțul sud-vestic. Nu s-au găsit urme de pari. Dimensiunile locuinței au fost delimitate de suprafața de pietre și de pămîntul de umplutură de culoare brună, care se deosebea clar de solul virgin (lut galben). Vatra de foc, de formă dreptunghiulară, avînd latura deschisă spre nord, spre interiorul locuinței, a fost făcută din lespezi de piatră așezate pe muchie. Fundul, cuprins între pietre, a fost lutuit, ars și plin cu cenușă. În acest nivel au fost găsite fragmente de vase făcute cu mîna și la roată.

Nivelul II. Podeaua, făcută dintr-un strat de pietre mai mici, este așezată peste stratul de pietre din nivelul I. Între cele două straturi de pietre, pe toată suprafața locuinței s-a găsit un strat de pămînt, de culoare închisă, amestecat cu cărbune. Vatra acestui nivel a fost așezată în colțul sud-estic. Fundul nivelului II a fost atins la —0,60 m.

Inventarul acestui nivel consta din fragmente de vase și din alte obiecte de uz casnic, ca de pildă un sfredel de fier, un cuțit de fier și un corn de cerb ascuțit la vîrf.

În apropierea marginii vestice a botului de deal, la adîncimea de 0,35 m, a fost descoperit un alt semibordei (L. nr. 2) avînd în partea lui nordică o vatră făcută din lespezi de piatră. Pe fundul vetrei pămîntul era ars. Urme de pari n-au fost sesizate, iar întinderea bordeiului a fost delimitată după culoarea pămîntului de umplutură. Pare să fi avut forma rotundă, cu diametrul de aproximativ

2 m. Resturi de cultură materială (ceramică sau alte obiecte de uz casnic) n-au fost găsite. Acest lucru se explică prin faptul că nivelul bordeiului fiind la suprafață a fost atins de fierul plugului.

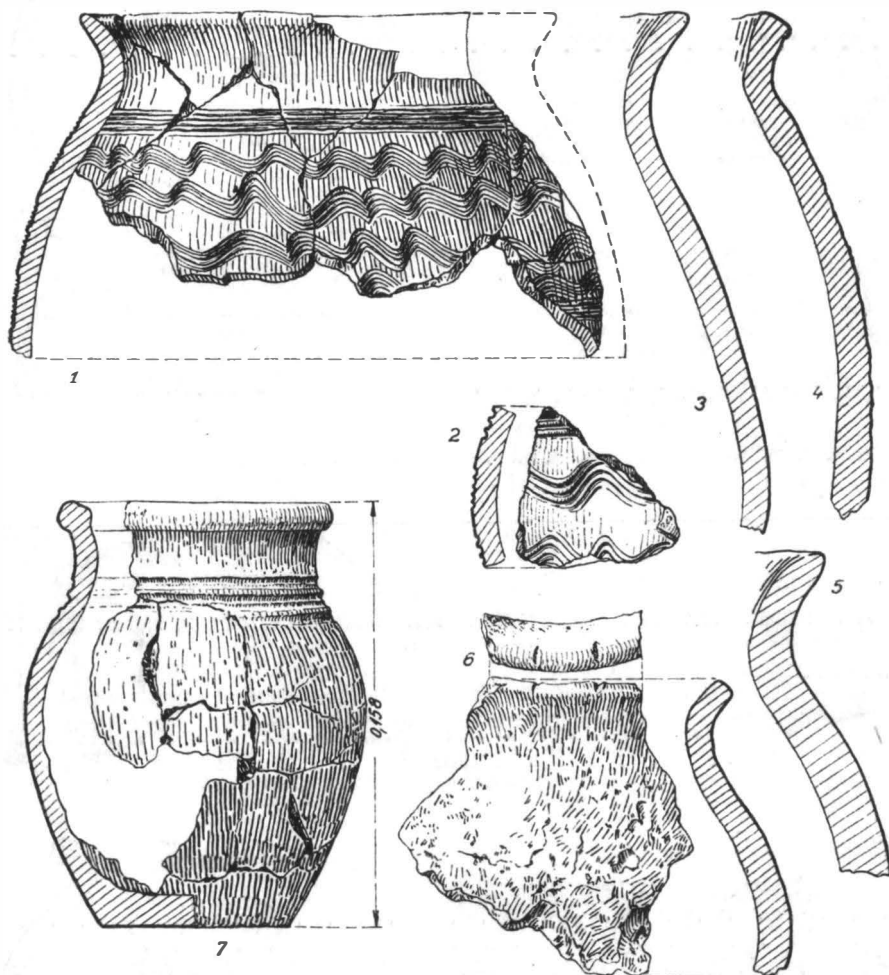

Fig. 1. — Bezid. 1, 2, fragmente de vase lucrate la roată; 3-6, fragmente ceramice lucrate cu mâna; 7, vas la roată rapidă, din nivelul II, aparținând autohtonilor.

La marginea sudică a botului de deal, a fost descoperită o suprafață acoperită cu pietre (L. nr. 3) împreună cu fragmente de vase, reprezentând resturile unui bordei (3,5 × 2 m, cu axa lungă orientată est-vest). Vatra era lângă peretele vestic al bordeiului și se prezenta sub forma unui străt de lut ars, de formă ovală, pe care s-a găsit cenușă și pietre. Printre pietre au fost găsite fragmente de vase

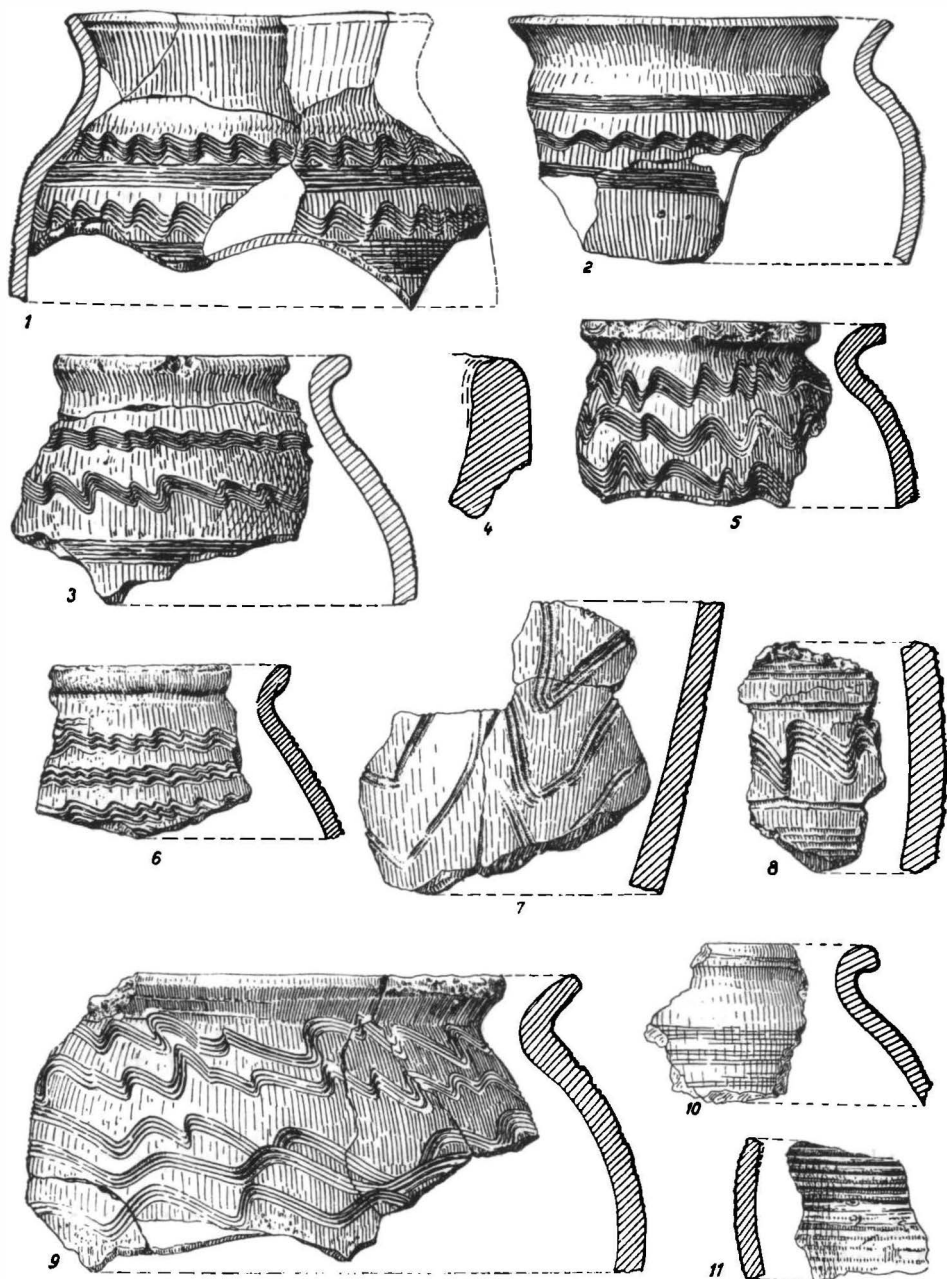

Fig. 2. — Fragmente ceramice din locuințele de la Sălașuri, lucrate la roată (afară de nr. 4).

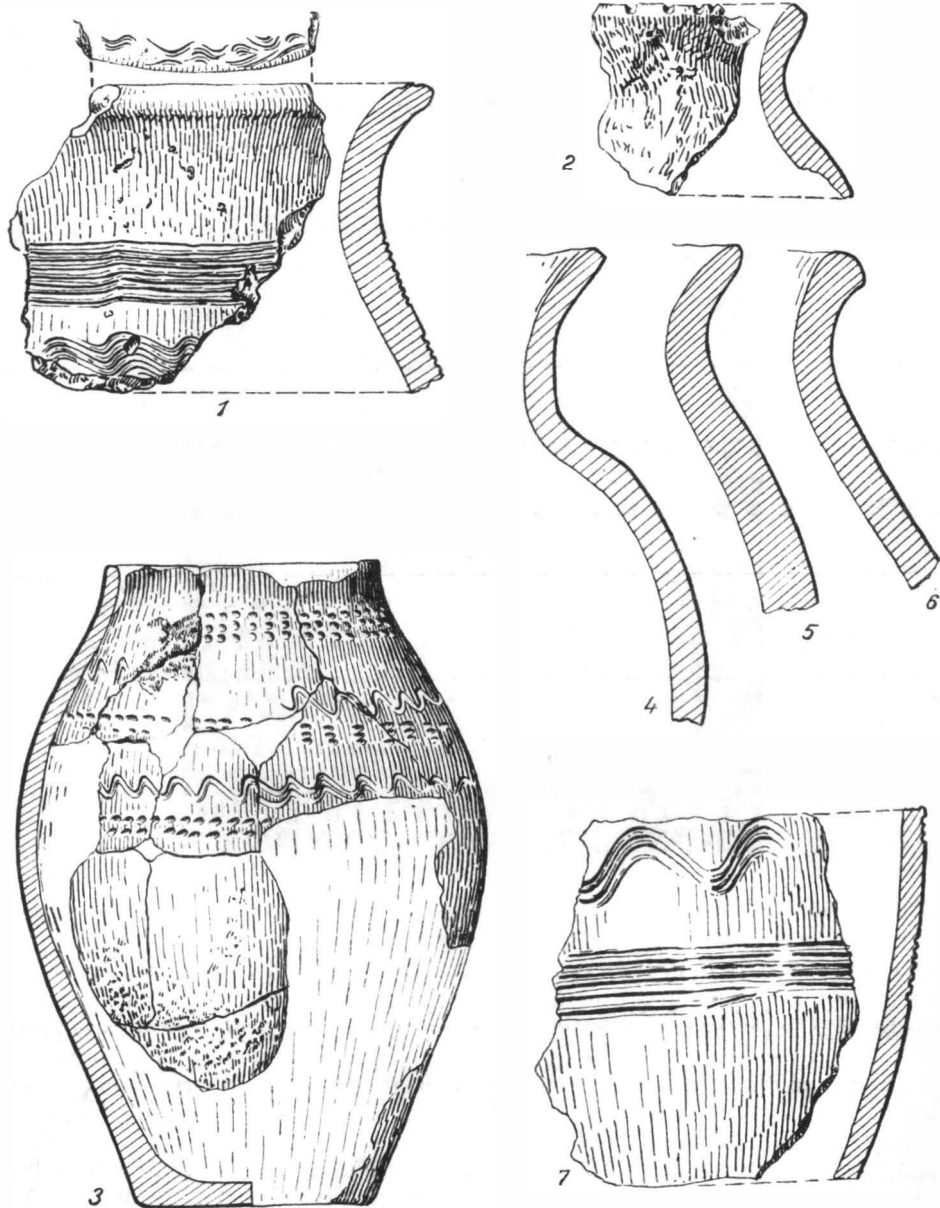

Fig. 3. — Sălașuri. 1,3,7, ceramică lucrată la roată; 2,4—6, ceramică lucrată cu mîna.

făcute cu mâna și la roată. Din inventar mai făceau parte două prisnele de lut păstrate fragmentar și un fragment dintr-o coastă de cornută, cu urme de cioplire.

Pentru stabilirea cronologiei și apartenenței etnice a locuitorilor din această așezare ne vom folosi în primul rînd de materialul ceramic descoperit în cele două semibordeie.

Locuința nr. 1, la care s-au putut deosebi două nivele, conținea materialul cel mai bogat. Materialul ceramic din nivelul I consta din fragmente de vase

Fig. 4. — Vas lucrat cu mâna și decorat pe buză cu creștături, găsit în bordeiul nr. 2 din așezarea de la Sălașuri.

făcute cu mâna din pastă grosolană amestecată cu multe pietricele. Din fragmente de funduri, de pîntec și de buze se pot reconstitui formele lor. Aceste vase reprezintă un tip cu buza răsfrîntă în afară, pîntecul cu peretele gros și arcuit, iar fundul gros și plat. Unele sînt netezite în interior și exterior cu vîrfurile unui bețișor. Acest tip de vas este, în general, fără decor. S-au găsit totuși și cîteva fragmente decorate cu linii incizate paralele și în val. În afară de acestea, au fost găsite fragmente de vase făcute la roată, din pastă mai compactă, conținînd și cioburi pisate. Altele, făcute la roata cu învîrtiri repezi, sînt din pastă zgrunțuroasă și decorate cu o canelură adîncită.

În nivelul II materialul ceramic e mai variat. Au fost găsite vase făcute cu mâna și la roată. Printre fragmentele de vase făcute cu mâna, în afară de tipul

cunoscut din nivelul I, cu marginea ușor răsfrîntă în afară, au fost găsite și fragmente de margini de vase la care aceasta era mai mult răsfrîntă în afară. Tot din această categorie fac parte și fragmentele de margine de vase făcute dintr-o pastă cu pietricele, arsă la cărămiziu. Marginea acestor vase e mai mult sau mai puțin răsfrîntă în afară, iar pe buză sînt imprimate, cu vîrfurile degetului, alveole. Unele fragmente de vase din această categorie sînt decorate cu benzi de linii paralele și în val.

Fragmentele de vase lucrate la roată provin din vase-borcan, care diferă între ele numai prin pastă și decor. Un vas care a fost întregit, lucrat la roata cu învîrtire iute, e din pastă bună, zgrunțuroasă, de culoare cenușie închisă. Borcanul are buza îngroșată, pîntecul puțin bombat și fundul plat. Pe gît e decorat cu două linii incizate (fig. 1/7).

Un alt tip de vas-borcan e făcut din pastă de culoare cenușie închisă, mai compactă, cu cioburi pisate în ea și cu marginea răsfrîntă în afară; pe umăr e decorat cu linii în val cuprinse între două benzi de linii paralele orizontale.

Locuința nr. 3 conținea mai puțin material ceramic, care repetă tipurile amintite mai sus (nr. 1). Vasul-borcan, făcut cu mîna din pastă grosolană, cu marginea ușor răsfrîntă în afară, e tipul predominant. Lipsește vasul decorat cu alveole pe buză. Unele fragmente de vase sînt făcute din pastă mai bună, de culoare brună la exterior și neagră la interior.

Ceramica lucrată cu roata este reprezentată prin fragmente din vase cu marginile răsfrînte în afară și ornate pe umăr cu decor de linii în val, între linii paralele orizontale.

Vasul-borcan, făcut cu mîna, din pastă cu multe pietricele, cu marginea ușor răsfrîntă în afară, reprezintă forma evoluată a vasului de tip Praga și este cunoscut din cultura materială a slavilor din sec. VI—VII. Pentru vasele de tip Praga analogia cea mai perfectă ne-o dau vasele descoperite în cimitirul de la Devínska Nová Ves în Republica Socialistă Cehoslovacă¹. Acest tip de vas a fost descoperit în număr mai mare în nivelul de jos (I) al locuinței nr. 1, dar a continuat și în nivelul de sus (II), precum și în inventarul locuinței nr. 3. Împreună cu tipul celălalt, decorat cu alveole imprimate pe buză, este cunoscut în țara noastră la Hlincea², la Suceava³, și la Cipău-Sf. Gheorghe⁴.

Fragmentele din vase făcute la roată, decorate cu linii paralele și în val, au aspectul vaselor cunoscute din cimitirele avarice din Ungaria⁵. Vasul făcut la roată din pastă zgrunțuroasă, cu buza îngroșată, decorat pe gît cu două linii orizontale, e un tip de neîndoielnică tradiție culturală Sintana de Mureș (fig. 1/7).

Pe baza acestui material ceramic, așezarea trebuie atribuită slavilor, iar cronologic — în inventarul bordeielor figurînd forma evoluată a vasului de tip Praga, precum și vasele de factură avarică — ținînd seama și de existența a două nivele, credem că așezarea se poate data începînd din sec. VII pînă în sec. VIII e.n.

¹ J. Eisner, *Devínska Nová Ves*, Bratislava, 1952, pl. 24/7; 41/9; 56/5.

² Șantierul arheologic Hlincea-Iași, în *SCIV*, VI, 3—4, 1955, p. 691, fig. 3.

³ M. D. Matei, *Contribuții la cunoașterea ceramicii slave de la Suceava*, în *SCIV*, X, 2, 1959, p. 415, fig. 4/1—4, 6, 7; fig. 6/1—7.

⁴ Șantierul arheologic Morești, în *SCIV*, VI, 3—4, 1955, p. 646, fig. 3/6—16.

⁵ T. Horváth, *Az üllői és kiskörösi avar temető* (Cimitirul avaric de la Üllő și Kiskörös), în *ArchHung*, XIX, 1935, pl. XXXVII—XXXIX, XLI.

Vasul de tradiție culturală Sîntana de Mureș, precum și unele fragmente de vase lucrate la roata rapidă, din pastă mai compactă, zgrunțuroasă, arată influența elementului băștinaș.

AȘEZAREA DE LA SĂLAȘURI (r. Tg. Mureș)

La est de satul Sălașuri este o vale numită de săteni «Panta de cărămidă». Pe acest loc Ștefan Molnár, directorul Muzeului din Cristur, a făcut în anul 1959 un mic sondaj. În materialul ceramic descoperit și trimis spre identificare Muzeului din Sf. Gheorghe, pe lângă vase dacice a fost găsit și un vas care datează dintr-o epocă mai recentă. Acesta, făcut la roată, din pastă mai bună, de culoare cenușie închisă, e decorat pe umăr cu trei șiruri de pătrățele imprimare, între care se află cîte o linie în val, incizată orizontal (fig. 3/3). Acest vas a fost găsit într-o locuință feudală timpurie peste care se suprapusese o alta, cu vatra făcută din lespezi de piatră. În urma acestei descoperiri, Muzeul regional din Sf. Gheorghe, în colaborare cu Muzeul raional din Cristur și cu aprobarea Institutului de arheologie, a făcut o mică săpătură în anul 1960.

În fundul văii «Panta de cărămidă» curge, către nord, pîriul Himos, iar dinspre est se varsă în el un alt pîriu. Acesta din urmă împarte în două un mic platou care se află pe malul drept al pîriului Himos. Partea sudică a platoului a fost denumită de noi «Panta de cărămidă I», iar cea situată spre nord «Panta de cărămidă II». Săpătura a fost făcută pe partea sudică a platoului, unde a fost descoperit în anul 1959 un complex de locuire dacică cu suprapunere din epoca prefeudală.

În cursul săpăturii, în ambele locuri au fost descoperite în total 10 bordeie, care datează din epoca prefeudală. Nivelul acestora era la o adîncime relativ mică față de cel actual (-0,25—0,50 m). Două din aceste locuințe au suprapus un bordei dacic. Bordeiele au fost delimitate prin suprafețe cu pietre, printre care erau fragmente de vase, și prin culoarea neagră a pămîntului, care se deosebește mult de solul virgin de culoare brună. Forma bordeiilor era circulară sau dreptunghiulară, fără urme de pari; numai la bordeiele nr. 2 și 3 de la «Panta de cărămidă I» a fost găsită cîte o urmă de par, în mijlocul locuinței.

Vetrele de foc erau de două tipuri: 1. vatră făcută din lespezi mari de piatră așezate pe muchie, în colțul bordeiului, cu o latură liberă spre interior (pietrar), și 2. vatră circulară cu fundul lutuit și înconjurată de pietre mai mici. Acestea din urmă erau așezate fie în colț, fie în mijlocul bordeiului.

Pe «Panta de cărămidă I», în bordeiul nr. 2, și pe «Panta de cărămidă II», în bordeiul nr. 1, au fost observate cîte două nivele.

Inventarul bordeiilor e format din vase și fragmente de vase lucrate cu mîna și la roată. S-au găsit puține unelte de uz casnic: cîteva prîsnele de lut, străpungătoare de os și cuțite de fier.

Fragmentele de vase făcute cu mina sînt din pastă cu pietricele mari, iar unele și cu cioburi pisate. Au fost găsite și vase din pastă compactă, cu pietricele rare și mici, arsă castaniu-roșcat. Unele dintre acestea sînt netezite, la exterior și în interior, cu un bețișor. Forma lor e de vas-borcan cu marginea ușor răsfrîntă în afară, cu gura largă; peretele vasului e arcuit și corpul se subțiază spre fundul plat (fig. 3/4—6). În general sînt fără decor; numai pe marginea buzei

unui vas a fost găsit un decor constind din creștături (fig. 3/2), iar pe umărul unui alt fragment de vas un val foarte stîngaci executat. În afară de acest tip de vas au fost găsite fragmente de margini, care par a fi din tigăi (fig. 2/4).

Patru vase, întregi sau întregibile, au fost găsite în bordeiul nr. 2 de la « Panta de cărămidă II ». Dimensiunile acestor vase sînt: înălțimea 25—27 cm, diametrul gurii 20 cm, al pîntecului 23 cm, iar al fundului 10—11 cm. Grosimea peretelui e de 0,5—1 cm. Aceste vase au perfecte analogii cu cele din cimitirul de la Devínska Nová Ves¹ (fig. 4).

Vase întregi făcute la roată n-au fost descoperite. Fragmentele din vase de această factură sînt margini, părți din umăr și de funduri; ele sînt făcute din pastă cu pietricele și cu nisip, au marginea răsfrîntă în afară, cu buza îngroșată, ascuțită sau tăiată drept. Au fost lucrate la roata de mină și la roata bună, dar nu cu rotație prea rapidă. Aceste fragmente sînt decorate cu benzi în val și orizontale sau numai cu bandă în val, între două linii orizontale (fig. 2/3, 5, 8 și fig. 3/7).

Cele patru vase întregi din bordeiul nr. 2 de la « Panta de cărămidă II » sînt de tipul Praga; fragmente din aceeași categorie au fost găsite în inventarul fiecărui bordei. Este o formă mai evoluată a tipului clasic. Dintre fragmentele de vase făcute la roată, unele sînt asemănătoare cu cele de factură avarică², iar altele au aspectul vaselor de la Someșeni³ și Nușfalău⁴ (fig. 2/1, 2).

Prezența vaselor de tip Praga, într-o formă evoluată, datează așezarea în secolul VII, iar vasele cealalte cu aspect avaric arată că viețuirea se întinde aici pînă în sec. VIII. Cele două nivele observate confirmă de asemenea durata mai lungă a așezării. Unele fragmente făcute la roată, din pastă cu pietricele și din pastă bună, cu nisip foarte fin, decorate cu bandă lată de striuri așezată pe umăr, arată influența elementului autohton (fig. 2/10, 11).

După aspectul ceramicii, se pare că între cele două așezări există o diferență de timp. Lipsa vaselor făcute cu mina, cu buza răsfrîntă în afară, avînd imprimate pe margine alveole, la Sălașuri, ne face să presupunem că această așezare ar putea fi mai timpurie decît cea de la Bezid. Deocamdată, fiind atestate două nivele în ambele locuri, pe baza materialului existent și a observațiilor făcute, nu se pot stabili nivelele care merg concomitent. Viitoarele săpături vor lămuri această problemă.

Se poate constata așadar că descoperirea acestor două așezări a îmbogățit cunoștințele noastre cu privire la slavii așezați în Transilvania. Din rezultatele acestor săpături, se poate vedea că populația a dus o viață sedentară, ocupîndu-se cu vînatul, pescuitul și cu agricultura, după cum arată cîteva bucăți de pietre de măcinat găsite în bordeie. Meșteșugurile casnice, țesutul și olăritul, erau bine dezvoltate. Creșterea animalelor este de asemenea atestată prin diferitele oase de cornute, descoperite în jurul vetrelor.

Despre cultura materială a acestei populații cele mai multe date sînt furnizate de materialul ceramic. Din acest material s-a putut constata că pe lîngă ceramica caracteristică slavă (vase de tip Praga), se găsesc și vase care arată o

¹ J. Eisner, *op. cit.*, pl. 24/7; 41/9.

² T. Horváth, *op. cit.*, pl. XXXIX/3, 16—18; pl. XLII/1, 3, 23, 25.

³ M. Macrea, *Necropola slavă de la Someșeni*, în *Materiale*, V, 1959, p. 523, fig. 5/1—3; *Șantierul arheologic Someșeni-Cluj*, în *Materiale*, VI, 1959, fig. 9/1—4.

⁴ M. Comșa, *Slavii pe teritoriul R.P.R. în sec. VI—IX*, în *SCIIV*, X, 1, 1959, p. 72, fig. 1.

influență apuseană, ce se poate atribui avarilor. O imagine mai completă despre cultura și structura economic-socială a acestei populații slave nu se poate obține însă pînă cînd așezările nu vor fi săpate în întregime și nu se vor descoperi cimitirele acestor așezări.

Pe baza materialelor ce ne stau la îndemînă, data așezării slavilor pe teritoriul Transilvaniei poate fi fixată cel mai devreme la mijlocul sec. VII e.n. Viitoarele cercetări vor completa cu noi date această imagine și vor arăta în ce constă influența exercitată de elementul autohton asupra culturii slave și cu ce a contribuit, la rîndul ei, cultura slavilor la formarea culturii materiale a poporului romîn.

SZÉKELY ZOLTAN

К ВОПРОСУ О СЛАВЯНСКОЙ КУЛЬТУРЕ VII—VIII ВВ. В ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ТРАНСИЛЬВАНИИ

РЕЗЮМЕ

Под руководством Института археологии работники областного музея в Сфынту-Георге в сотрудничестве с работниками областных музеев в Кристуре и Сындрджорджу де Пэдуре произвели раскопки в Безиде и Сэлашури (р-н Тыргу-Муреш, обл. Муреш — Венгерская автономная область) и вскрыли два славянских поселения VII—VIII вв. н.э.

Поселение в Безиде. В ходе раскопок 1960 г. на южном берегу реки Лок на выступе холма Фыняца Маре обнаружили три полуземлянки. В одной из них (прямоугольной формы, величиной в $3 \times 2,5$ м, длинная ось ориентирована с востока на запад) было два горизонта. Печь в углу выстроена из каменных плит с каменным подом. В землянке нашли сосуды, сработанные вручную и на гончарном круге. Лепные сосуды принадлежат к пражскому типу. Наряду с ними обнаружили несколько железных орудий и глиняные пряслица. Судя по керамическому материалу, поселение можно отнести к славянам и датировать VII—VIII вв. н.э. (рис. 1).

Поселение в Сэлашури. К востоку от села в пункте «Панта де Кэрэмидэ» вскрыли 10 славянских землянок, эпохи переселения народов. Некоторые из них перекрывают дакийские землянки. Форма землянок — круглая или прямоугольная. Отмечается два типа очагов: 1) с каменным подом и 2) круглый очаг, обложенный мелкими камнями.

Утварь землянок состоит из сосудов и осколков сосудов, сработанных вручную и на кругу. Обнаружены немногочисленные предметы домашнего обихода: глиняные пряслица, костяные проколки и железные ножи.

Лепные сосуды принадлежат к пражскому типу и представляют аналогии с сосудами, найденными на кладбище в Девинска Нова Вес (ЧСР). Выделанные на кругу сосуды украшены волнистыми и горизонтальными полосами, либо только волнистой полосой между двумя горизонтальными линиями.

Наличие развитой формы сосудов пражского типа позволяет датировать поселение VII в., а другие сосуды аварского облика указывают на то, что обитание здесь длилось до VIII в. (рис. 2, 3 и 4).

Открытие двух указанных поселений обогатило сведения об осевших в Трансильвании славянах. Население поселений вело оседлый образ жизни, оно занималось охотой, рыболовством и земледелием, а также ткацким ремеслом и животноводством.

Славяне расселились на территории Трансильвании не ранее половины VII в. н.э.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Безид. 1, 2, Черепки сосудов, сработанных на гончарном круге; 3—6, черепки лепной керамики; 7, сосуд из горизонта II, сработанный на быстро вращающемся кругу и принадлежавший местному населению.

Рис. 2. — Черепки керамики, сработанной на кругу, из жилищ в Сэлашури. (крае № 4)

Рис. 3. — Сэлашури. 1,3,7, керамика, сработанная на кругу; 2,4—6, лепная керамика.

Рис. 4. — Сосуд, найденный в землянке № 2 на поселении в Сэлашури, сработанный вручную и украшенный на дне нарезками.

CONTRIBUTION À LA CONNAISSANCE DE LA CIVILISATION SLAVE AUX VIIe—VIIIe SIÈCLES DANS LE SUD-EST DE LA TRANSYLVANIE

RÉSUMÉ

Le Musée régional de Sfintu-Gheorghe s'est livré, avec la collaboration des musées régionaux de Cristur et de Singiorgiu-de-Pădure et sous la direction de l'Institut d'Archéologie, à des recherches à Bezid et à Sălaşuri (district de Tîrgu-Mureş), où ont été découverts deux établissements slaves des VIIe—VIIIe siècles de notre ère.

L'établissement de Bezid. Sur la rive gauche du ruisseau Lóc, sur un promontoire dit « Fineaşa Mare », on a découvert dans les fouilles de 1960, trois fonds de cabanes. L'un d'eux, rectangulaire, mesurant 3 × 2,5 m et ayant son grand axe orienté est-ouest, a eu deux niveaux. Le four, placé dans un coin, était constitué de plaques de pierre, ayant la forme d'un poêle en pierre. A l'intérieur du dit fond de cabane on a trouvé des vases faits à la main et au tour de potier. Ceux exécutés manuellement appartiennent au type Prague. Outre cela, on y a encore découvert des outils en fer et des fusaioles. La céramique permet d'attribuer cet établissement aux Slaves et de le dater des VIIe—VIIIe s. de notre ère (fig. 1).

L'établissement de Sălaşuri. A l'est de la commune, au lieu dit « Panta de cărămidă », on a découvert 10 fonds de cabanes datant de l'époque des migrations. Certains d'entre eux étaient installés sur l'emplacement même de fonds de cabanes daces. La forme des fonds de cabanes était circulaire ou

rectangulaire. Ils avaient deux types de foyers: 1) poêle en pierre et 2) l'âtre circulaire entouré de pierres de moindres dimensions.

L'inventaire de ces fonds de cabanes est formé de vases et de fragments de vases travaillés à la main et au tour. On a trouvé peu d'outils servant aux besoins domestiques: des fusaïoles en terre cuite, un objet en os servant à perforer et des couteaux en fer.

Les vases faits à la main appartiennent au type Prague et offrent des analogies avec ceux trouvés dans la nécropole de Devínska Nová Ves (Tchécoslovaquie). Ceux exécutés aux tour du potier sont décorés de bandes sinusoïdales ou horizontales, ou seulement d'une bande sinusoïdale comprise entre deux bandes horizontales.

La présence de formes évoluées des vases du type Prague date l'établissement du VIIe siècle, alors que les autres vases, d'aspect avare, montrent que la vie a continué dans cet établissement jusqu'au VIIIe s. (fig. 2, 3 et 4).

La découverte de ces deux établissements enrichit nos connaissances sur les Slaves établis en Transylvanie. Leur population menait une vie sédentaire, s'adonnant à la chasse, à la pêche et à l'agriculture. Elle s'occupait aussi d'élevage et de tissage.

Quant à la date de l'établissement des Slaves en territoire transylvain, on peut la fixer au plus tôt vers le milieu du VIIe siècle de notre ère.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Bezd. 1,2, débris de vases travaillés au tour; 3—6, fragments de céramique faite à la main; 7, vase exécuté au tour rapide, trouvé dans le niveau II, appartenant aux autochtones.

Fig. 2. — Fragments céramiques provenant des habitations de Sălaşuri et travaillés au tour (sauf n° 4).

Fig. 3. — Sălaşuri. 1,3,7, céramique exécutée au tour; 2,4—6, céramique travaillée à la main.

Fig. 4. — Vase fait à la main, à embouchure décorée d'entailles. Trouvé dans le fond de cabane n° 2 de l'établissement de Sălaşuri.